

CENTRUM USŁUG SPOŁECZNYCH

TWORZENIE I FUNKCJONOWANIE CENTRÓW USŁUG SPOŁECZNYCH

PROJEKT
„LIDERZY KOOPERACJI”

Realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój
współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014–2020.

CENTRUM USŁUG SPOŁECZNYCH (CUS)

Nowa jednostka organizacyjna gminy i instytucja lokalnej polityki społecznej, będąca kolejnym etapem budowania w Polsce nowoczesnego systemu zabezpieczenia społecznego, opartego na publicznym wsparciu usługowym organizowanym i świadczonym na poziomie lokalnym dla ogółu mieszkańców.

Możliwość tworzenia CUS wprowadza *Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych* (Dz.U. z 2019, poz. 1818).

DLACZEGO WARTO TWORZYĆ CUS?

Ukierunkowują inicjatywy w zakresie inwestycji w rozwój sfery społecznej podejmowane oddolnie przez samorządy lokalne. CUS-y realizujące w sposób skoordynowany usługi społeczne z wybranych obszarów funkcjonują już od kilku lat w różnych miejscach w Polsce. Są to duże miasta, np. Gdynia, Łódź, Warszawa, a także mniejsze ośrodki jak Piekary Śląskie czy Tychy. Centra to oddolne inicjatywy tworzone przez samorządy lokalne w odpowiedzi na potrzeby mieszkańców.

Są odpowiedzią na potrzeby polskiego społeczeństwa i nowe wyzwania cywilizacyjne m.in. w zakresie dostępu do kompleksowych usług społecznych. Zwiększające się zapotrzebowanie na te usługi jest nowym wyzwaniem cywilizacyjnym związanym z wydłużaniem się ludzkiego życia, przemianami stylów życia i wzorów funkcjonowania rodziny, jakie charakteryzują pierwsze dekady XXI wieku. Te procesy skutkują rosnącym zapotrzebowaniem na usługi społeczne organizowane w systemie publicznym.

Uwzględniają priorytety agendy społecznej Unii Europejskiej oraz kierunki rozwoju krajowej polityki społecznej i rodzinnej.

Przywracają właściwe relacje między działaniami selektywnymi w ramach pomocy społecznej a działaniami powszechnymi adresowanymi do ogółu mieszkańców. CUS nie są placówkami pomocy społecznej, ich misja wykracza poza świadczenie pomocy społecznej osobom i rodzinom biedniejszym, mniej zaradnym. Centra są nową instytucją lokalnej polityki społecznej, służącą rozwojowi i integracji usług społecznych. Pomoc społeczna staje się tu elementem szerszego systemu wsparcia, uzupełniającym usługi świadczone na rzecz mieszkańców w trybie dostępu powszechnego. Korzystanie z indywidualnych planów usług społecznych (IPUS), oferowanych w CUS nie będzie się wiązać z nabyciem statusu klienta pomocy społecznej.

Wspierają rozwój samorządności lokalnej oraz partnerskiej współpracy międzysektorowej. Utworzenie i funkcjonowanie centrum jest – w myśl przepisów ustawy o CUS – zadaniem fakultatywnym gminy, co oznacza, że decyzję w sprawie utworzenia centrum podejmują władze samorządowe. Koncepcja fakultatywności CUS jest ważnym założeniem ideowym projektu kroczącej zmiany systemowej. Funkcjonowanie centrum będzie sprzyjać wzmacnianiu społeczności przez pracę środowiskową o silnym profilu więziotwórczym i aktywizującym, jaką jest organizowanie społeczności lokalnej. Przejawem praktykowania samorządności – dzięki CUS – będzie współpraca międzysektorowa w ramach świadczenia usług społecznych. Centrum ma za zadanie koordynować lokalny system usługowy. Infrastrukturę tego systemu powinni współtworzyć możliwie liczni lokalni usługodawcy z sektora publicznego, obywatelskiego i prywatnego.

Stwarzają nowe możliwości rozwoju służb społecznych i pracy socjalnej. Tworzenie i koordynacja IPUS, jako praca w ramach relacji pomocowej, zostały uznane przez ustawodawcę za formę pracy socjalnej. Stanowiska koordynatorów IPUS zostały powierzone pracownikom socjalnym. Będzie to nowa forma pracy socjalnej, polegająca na uzgadnianiu z mieszkańcami form i zakresu wsparcia usługowego. CUS jest jednocześnie otwarty na specjalistów z zakresu szeroko rozumianej pracy środowiskowej: animatorów, pedagogów społecznych, pracowników środowiskowych, którzy będą zatrudniani na stanowisku organizatora społeczności lokalnej (OSL). Centra mają służyć zbliżeniu i integracji różnych profesji i zawodów pomocowych, zarówno osób zatrudnionych w samym centrum, jak i tych świadczących usługi społeczne w podmiotach współpracujących z centrum.

CELE DZIAŁANIA CUS

Integracja, rozwój, zwiększenie dostępności usług społecznych.

Odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby osób, rodzin, grup społecznych oraz ogółu mieszkańców – członków samorządowych wspólnot terytorialnych.

ZADANIA CENTRUM

Zaspokajanie potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych przekazanych do realizacji centrum, w tym określonych w programie usług społecznych (PUS).

Realizowanie programu usług społecznych, w tym kwalifikowanie osób zainteresowanych do korzystania z usług społecznych określonych w PUS oraz opracowywanie i monitorowanie realizacji IPUS.

Prowadzenie rozeznania oraz opracowywanie diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych.

Podejmowanie działań na rzecz integracji i wspierania rozwoju wspólnoty samorządowej z wykorzystaniem potencjału tej wspólnoty, a także organizowanie działań samopomocowych, wolontaryjnych i sąsiedzkich.

ZASADY TWORZENIA CUS

- Utworzenie i prowadzenie centrum należy do zadań własnych gminy o charakterze fakultatywnym. Ustawa o CUS przewiduje różne tryby utworzenia centrum.
- CUS działające na obszarze jednej gminy tworzy się przez przekształcenie funkcjonującego w tej gminie ośrodka pomocy społecznej. Ten tryb nie oznacza likwidacji OPS, ale przeniesienie do centrum ogółu zadań i zasobów pozostających w dyspozycji ośrodka w momencie przekształcenia (por. art. 10 pkt 1 ustawy o CUS), w tym kadry pracowników, z zachowaniem odpowiednich przepisów prawa pracy i postanowień układu zbiorowego, jeśli taki został zawarty (art. 9 ust. 5 i 6 ustawy o CUS). Zadania pomocy społecznej będą realizowane w ramach wyodrębnionego zespołu do spraw realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej.
- CUS działające na obszarze dwóch lub więcej gmin tworzy się na podstawie porozumienia gmin przez utworzenie centrum w jednej z nich, przy czym w pozostałych gminach nadal funkcjonują ośrodki pomocy społecznej.
- Miastom liczącym powyżej 100 tysięcy mieszkańców ustawa pozostawia możliwość wyboru: mogą one utworzyć CUS przez przekształcenie OPS lub obok niego.

REALIZOWANIE USŁUG SPOŁECZNYCH W CENTRUM

Usługa społeczna zgodnie z art. 2 ustawy o CUS jest to: działanie podejmowane przez gminę w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej świadczone w formie niematerialnej bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców (art. 2 ust. 1 ustawy o CUS), przy czym usługi społeczne są świadczone przez osoby mające odpowiednie kwalifikacje, jeżeli wymogi w tym zakresie wynikają z przepisów odrębnych (art. 2 ust. 3 ustawy o CUS).

Usługi społeczne oznaczają działania z zakresu: polityki prorodzinnej, wspierania rodziny, systemu pieczy zastępczej, pomocy społecznej, promocji i ochrony zdrowia, wspierania osób z niepełnosprawnościami, edukacji publicznej, przeciwdziałania bezrobociu, kultury, kultury fizycznej i turystyki, pobudzania aktywności obywatelskiej, mieszkalnictwa, ochrony środowiska, reintegracji zawodowej i społecznej.

ZADANIA CUS W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH

- Informowanie mieszkańców o wszystkich usługach społecznych świadczonych przez podmioty współpracujące z centrum i przez samo centrum.
- Przyznawanie i realizacja pojedynczych usług.
- Przygotowywanie indywidualnych planów usług społecznych (IPUS), gdy potrzebne jest kompleksowe wsparcie usługowe.

Centrum będzie oferowało usługi społeczne na zasadzie powszechności (art. 14 ust. 1 pkt 1 ustawy o CUS). Urzeczywistnieniu tej zasady służy procedura przewidziana dla IPUS. Jest to tryb prostszy w porównaniu z trybem przyznawania usług w ramach pomocy społecznej. Rezygnuje się w nim z konieczności przeprowadzania wywiadu środowiskowego oraz podejmowania decyzji administracyjnej w odniesieniu do każdej kolejnej formy wsparcia usługowego. Przyznawaniem usług w nowym trybie będzie się zajmował zespół ds. organizowania usług społecznych, kierowany przez organizatora usług społecznych, a tworzony przez koordynatorów IPUS. IPUS będzie sporządzany na okres od 3 do 12 miesięcy i będzie zawierał te usługi, które wynikają z PUS przyjętego przez gminę w drodze uchwały. Pakiety usługowe będą personalizowane, czyli dopasowywane do indywidualnych potrzeb konkretnego mieszkańca. Korzystanie z IPUS nie wiąże się z nabyciem statusu klienta pomocy społecznej.

KORZYŚCI Z UTWORZENIA CUS

Szerszy dostęp do spersonalizowanej oferty usług społecznych; każdy mieszkaniec bez względu na dochód i sytuację społeczną będzie mógł otrzymać wsparcie w sposób zindywidualizowany (usługi „szyte na miarę").

CUS to „instytucja jednego okienka", gdzie mieszkańcy mogą w jednym miejscu korzystać z różnorodnych form wsparcia świadczonych przez lokalnych usługodawców, bez konieczności umawiania się z każdym z nich z osobna; wsparcie usługowe ma być organizowane na poziomie lokalnym w sposób kompleksowy, spersonalizowany, zgodnie z zasadą podmiotowego traktowania mieszkańców.

KORZYŚCI Z PERSPEKTYWY WŁADZ SAMORZĄDOWYCH

- Zintegrowanie usług, które obecnie są świadczone na poziomie gminy, ale w sposób rozproszony.

- Kreowanie pozytywnego wizerunku lokalnego samorządu jako otwartego na potrzeby wszystkich mieszkańców, mających różne potrzeby w zakresie usług społecznych.

- Efektywniejsze wykorzystanie potencjału lokalnych usługodawców, co wyeliminuje dublowanie procedur, dokumentacji oraz działań diagnostycznych.

- CUS umożliwi lepsze spożytkowanie możliwości specjalistów, świadczących usługi w ramach wykonywania różnych profesji i zawodów pomocowych.

- Większa efektywność nowoczesnej organizacji systemu usługowego.

- Każde centrum zatrudni organizatora społeczności lokalnej, który przez pracę środowiskową będzie animował działania samopomocowe, wolontaryjne oraz wsparcie sąsiedzkie; te inicjatywy pomocowe będą uzupełnieniem usług świadczonych przez specjalistów i pozwolą znacząco poszerzyć dostępną dla mieszkańców ofertę wsparcia; taka prospołeczna aktywność samych mieszkańców będzie integrować lokalną wspólnotę, przeciwdziałać poczuciu osamotnienia i społecznej izolacji.

- CUS zapewnią warunki organizacyjne, w których – reprezentujący różne profesje i zawody pomocowe – specjaliści, zatrudnieni w poszczególnych placówkach czy organizacjach sektora obywatelskiego, będą dostrzegać się wzajemnie, co przełoży się na podniesienie jakości samego wsparcia usługowego.

- Zwiększenie oferty usług odpowiadających potrzebom mieszkańców – będą temu służyć lokalne programy usług społecznych.

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Wydawca:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów

Tel. (17) 747 06 00

e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl

www.rops.rzeszow.pl

Nakład:

1000 sztuk

Partnerzy projektu

Województwo Podkarpackie | Województwo Lubelskie | Województwo Podlaskie | Województwo Świętokrzyskie | Województwo Mazowieckie

Egzemplarz bezpłatny

Wydruk publikacji na zlecenie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Rzeszowie w projekcie „Liderzy kooperacji” realizowanym w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój i współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014–2020